

Szkoły wyższe nie istnieją

1940

1939 rok – wojna z Niemcami. Walki trwają przez wrzesień oraz kilka dni października. Do wojska powołano wielu architektów – wykładowców, asystentów, studentów Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Wielu poległo, m.in. Oskar Sosnowski (24 09 1939), Józef Szanajca, Włodzimierz Gęsiorowski, Jerzy Gomuliński (Gomoliński), Hanna Niczewska, Józef Kujawski, Stanisław Skrypij, Stanisław Szablisty, Stanisław Szczęśny Nowicki, Jan Załęski, Aleksander Brzozowski, Wojciech Jakimowicz, dziekan Stefan Bryła, Marian Lalewicz, Stanisław Gałęzowski.

Wielu dostało się do obozów jenieckich w Niemczech. Nie zaniedbali tam szansy samokształcenia i kształcenia młodszych (Janek Pawłowski).

W 1939 roku niemiecka władza okupacyjna zezwala na otwarcie jedynie powszechnych (podstawowych) szkół 7-letnich – dla dzieci w wieku 7-14 lat. Młodzież gimnazjalna i licealna uprawia samokształcenie, naukę na tajnych kompletach, pracuje dość powszechnie zarobkowo. Szkoły wyższe nie istnieją. W 1940 roku władza zezwala na otwarcie szkół zawodowych na poziomie licealnym czy gimnazjalnym i szkół o kierunkach rzemieślniczych. Reaktywowano licea zawodowe – Budowlane, Drogowe, Miernicze, Kolejowe, Chemiczne, Samochodowo-Lotnicze, Żeńską Szkołę Architektury arch. Wł. Jastrzębskiego, której nadano nazwę Prywatna Żeńska Szkoła dla Kreślarek Przemysłu Budowlanego, oraz powstały nowe, jak Miejska Szkoła Budowlana arch. R. Śmiałowskiego, Szkoła Miernicza prof. Edwarda Warchałowskiego, Szkoła Wnętrz prof. Rudolfa Świerczyńskiego, Kursy Kreśleń Technicznych (popołudniowe) prof. dr Z. Jagodzińskiego.

Konspiracyjny Wydział Architektury pracował od 1939 roku pod przewodnictwem dziekana prof. Stefana Bryły, wykonując prace studenckie, dyplomy, prace doktorskie, habilitacje.

Otwarcie szkół zawodowych dało wielu architektom możliwość egzystencji, zarobkowania, a młodzieży stworzyło szansę nauki, intelektualnego rozwoju, przygotowania się do pracy, działalności lub dalszych studiów po zakończeniu wojny. Pamiętam, jak młodzież garnęła się do nauki. Niektórzy choć uzyskiwali dyplomy szkół zawodowych i tytuł technika – dające wykształcenie równorzędne z ogólnokształcącym, tzn. dużą maturą – nie rezygnowali z nauki na kompletach tajnych dla uzyskiwania matury ogólnokształcącej.

Po dwóch latach absolwenci tych szkół podejmowali pracę zawodową lub wstępowali na dzienne studia w Państwowej Wyższej Szkole Technicznej (PWST) – chyba trzyletniej – otwartej w 1942 roku w siedzibie Politechniki Warszawskiej albo w Szkole dr Z. Jagodzińskiego. Kursy Techniczne prowadzone przez dr Z. Jagodzińskiego w gmachu III Gimnazjum i Liceum Miejskiego przy ul. Śniadeckich 8 zgromadziły wielu słuchaczy. Nauczali tam m.in. prof. Z. Kamiński i asystent Wojciech Jakimowicz, prof. Antoni Ponikowski, prof. Wenczesław Poniz, prof. Aleksander Bojemski, chyba także Stanisław Gałęzowski.

Zajęcia na kursach odbywały się po południu. Słuchacze mogli więc pracować zawodowo. Wspaniałej atmosferze, nastrojowi rzetelnej pracy sprzyjał sympatyczny, przyjazny stosunek profesorów i asystentów.

Znakomita większość młodzieży działała w konspiracyjnych organizacjach wojskowych – głównie w Śl. Zw. Pol. – ZWZ – AK, uczestniczyła w zbrojnych akcjach i wreszcie w Powstaniu Warszawskim. Wielu poległo. Pamiętamy ich i o nich, studiujących architekturę: Józef Kujawski, Zdzisław Chrzanowski, Halina Grabowska, Wanda Sulezyska, Stanisław Szablisty, Jan Lenart, Andrzej Sygietyński, Oskar Sosnowski, Stanisław Gałęzowski, Wojciech Jakimowicz i inni.

**Wojciech
Świątkowski**

szkoły zawodowe

Kursy Techniczne

167